

УДК 1(091):167.2

DOI: <https://doi.org/10.17721/2523-4064.2024/11-8/13>

Павло СОБОЛЄВСЬКИЙ, канд. філос. наук, докторант

ORCID ID: 0009-0002-6894-7244

e-mail: pavlo.sobolevsky@gmail.com

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ, Україна

ВПЛИВ ФІЛОСОФСЬКИХ ПОГЛЯДІВ А. ДЖ. АЄРА НА ФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТОК ФІЛОСОФІЇ ПОВСЯКДЕННОЇ МОВИ

Вступ. Наголошено, що філософія повсякденної мови являє собою сукупність пов'язаних між собою філософських підходів, які від середини ХХ століття практикували аналітичні філософи, переважно у Великій Британії та США. Акцентовано, що її дискусійний простір окреслюється методологічними розробками та ідеями Л. Вітгенштайна і Дж. Остіна, а також роботами Г. Раяла, П. Стросона, Р. Харе та Н. Малькома. Часто до цієї школи зараховують П. Грайса та Д. Девідсона, хоча з їхніми працями також пов'язують завершення класичного періоду філософії повсякденної мови. Розкрито, однак, що сучасний інтерес до цього напрямку свідчить про передчасність заяв щодо його завершення, ставлячи перед філософами завдання переосмислення причин тимчасового занепаду уваги та перевідкриття його потенціалу для збагачення методології аналітичної філософії.

Методи. Було застосовано метод історико-філософської реконструкції для уточнення умов формування філософії повсякденної мови, загально наукові методи пізнання: аналіз, синтез, узагальнення для уточнення ключових ідей і концепцій, що мали вплив на формування методу лінгвістичного аналізу, а також методи систематизації і порівняння.

Результати. Уточнено періодизацію філософії повсякденної мови, зокрема визначено етап ранньої філософії повсякденної мови та класичний період, що припадає на 50-ті роки ХХ ст. та представлений роботами представників Оксфордського університету Г. Райла, Дж. Остіна та П. Стросона. Також визначено ключові відмінності між філософією ідеальної мови, що представлена поглядами А. Дж. Аєра та філософією повсякденної мови в інтерпретації Дж. Віздона, зокрема різні інтерпретації лінгвістичного аналізу.

Висновки. Виявлено, що лінгвістичний аналіз набуває зовсім іншого вигляду в інтерпретації філософії повсякденної мови порівняно з ідеями А. Дж. Аєра. Справжня цінність лінгвістичного аналізу в межах філософії повсякденної мови, як це демонструє Дж. Віздом, полягає у здатності продемонструвати різку спритність звичайної мови. Доведено, що звичайна мова дає змогу виражати найтонші відмінності, нюанси значень, наміри та цілі. Це усвідомлення спростовує тезу ідеальної мови, яка припускає, що звичайна мова затемнює реальність. Аргументовано, що, навпаки, повсякденне використання мови забезпечує референцію до реальності з різкою деталізацією та описовою потужністю, яку жодна штучна мова не здатна перевершити. Така здатність обумовлена не лише функцією мови як інструменту репрезентації, а й її еволюційною адаптацією до багатоманітних практичних потреб.

Ключові слова: філософія повсякденної мови, лінгвістичний аналіз, англо-американська філософія ХХ ст., аналітична філософія, природна мова.

Вступ

У період між першою та другою світовою війною в Англії на початку двадцятого століття відбувалися важливі процеси формування та розвитку нових методів філософування. Цей період характеризується наявністю великої кількості нових ідей. С. Паркер-Раян у статті "Лінгвістичний аналіз: А. Дж. Аєр та рання філософія повсякденної мови" згадує: "Розвиток формальної логіки, розвиток методу "аналізу" та логічного атомізму вже змінили обличчя філософії в Англії. З цієї суміші виникли два відмінні погляди на мову та її зв'язок із філософською методологією: одна відстоює концепцію ідеальної мови; інша віддає перевагу зверненню до звичайної мови" (Parker-Ryan, 2021, р. 123).

Вагомий внесок у розвиток обох концепцій було зроблено роботами Л. Вітгенштайна. Дж. Дж. Уорнок, зокрема, згадує, що саме австро-англійського філософа зазвичай називають найбільш шанованим філософом того часу, який у своїх наукових поглядах "зайшов настільки далеко", що вважав джерелом філософських проблем спотворення і неправильне розуміння повсякденної мови (Wittgenstein, 1961, р. 147).

Мета статті полягає в аналізі концепції ідеальної мови А. Дж. Аєра, що розкривається в його роботі "Мова, істина та логіка" (1936), а також її вплив на формування та розвиток філософії повсякденної мови.

Методи

Було застосовано метод історико-філософської реконструкції для уточнення умов формування філософії повсякденної мови, загально наукові методи пізнання: аналіз, синтез, узагальнення для уточнення ключових ідей і концепцій, що мали вплив на формування методу

лінгвістичного аналізу, а також методи систематизації і порівняння.

Результати

Ключова полеміка між представниками філософії ідеальної мови та філософії повсякденної мови відбулася переважно в межах Кембриджського університету орієнтовно в період 1930–1940 рр. У 1936 р. А. Дж. Аєр виклав суть цієї суперечки в класичній роботі "Мова, істина та логіка". С. Паркер-Раян, зокрема, оцінює вихід цієї роботи як "прямий та провокаційний напад на давню філософську традицію" (Parker-Ryan, 2021, р. 124). Хоча дві провідні течії аналітичної філософії того часу виходили з постулату Л. Вітгенштайна "живання як значення" та опікувалися переважно єдиним принципом, а саме антиметафізикою – методологічною позицію, відповідно до якої більшість філософських проблем насправді є лінгвістичними, філософія ідеальної мови та філософія повсякденної мови мали суттєві відмінності. С. Паркер-Раян, зокрема, вказує на важливу особливість. "Це факт, який часом не помічався в літературі, яка має тенденцію об'єднувати ці ранні позиції як "лінгвістичну філософію". Вони [філософія ідеальної мови та філософія повсякденної мови] обидві версії лінгвістичної філософії, але дуже різні версії" (Parker-Ryan, 2021, р. 124).

А. Дж. Аєр розглядав метод лінгвістичного аналізу як знаряддя, покликане очистити мову або принаймні ключову її частину від пропозицій, які, на його думку, були позбавлені "буквального значення" (*literal significance*). Така мова, на думку філософа, ідеально підходила для спеціальної мети – формування "мови науки" (Ayer, 1946, р. 153). Таку мову можна вважати модифікованою або штучною, що дає підстави сподіватися на те, що

вона викладатиме наукові факти найбільш прямим і прозорим способом і встановлюватиме логічні зв'язки між ними. Для А. Дж. Аера в роботі "Мова, істина та логіка" було важливо досягти одного з ключових завдань, а саме позбавити науку і філософію метафізики.

С. Паркер-Раян виокремлює в поглядах А. Дж. Аера дві функції мови: (а) представляти реальність і, таким чином, констатувати фактичні та можливі (ті, що піддаються емпіричному контролю) факти та (б) робити справжні логічні висновки (відповідно до логіко-лінгвістичних правил) (Parker-Ryan, 2021, p. 124).

Не кожну мову потрібно піддавати процедурі модифікації, оскільки не всі вони мають служити науці. Однак усі інші види застосування мови зрозумілі, оскільки, зрештою, ґрунтуються на цих первинних, основних функціях – тільки в ненауковому (або логічному) використанні ця функція затьмарена невизначеністю та логічною непрозорістю звичайного використання мови. На думку А. Дж. Аера, лише мова, яка досягає обох функцій з найвищим ступенем точності та прозорості, може належним чином бути "ідеальною" для конкретної мети.

Отже, позитивісти розглядали повсякденну мову як таку, що не відповідає вищезгаданим критеріям. На їхню думку, повсякденна мова радше затемнює, а не розкриває реальність.

Філософія повсякденної мови пропонує інший погляд на лінгвістичний аналіз. На думку філософів повсякденної мови, лінгвістичний аналіз – це не метод, який науковці мають застосовувати для модифікації або вдосконалення природної чи повсякденної мови. Лінгвістичний аналіз застосовується лише для того, аби прояснити значення чи ситуації, навмисно звертаючи погляд на те, що інакше було б невизначеним: способи, якими ми застосовуємо мову для участі в соціальних практиках, включаючи акти спілкування та дії, які іноді (але не завжди) включають репрезентацію реальності та продукування висновків.

Отже, філософія повсякденної мови, на відміну від філософії ідеальної мови, заперечує основні погляди та постулати А. Дж. Аера та інших позитивістів про те, що повсякденна мова ніби "затьмарює" реальність і є суперечливою навіть для нібито суто фактичного її представлення.

С. Паркер-Раян зазначає: "Він [філософ повсякденної мови] відхиляє цю точку зору, показуючи, що звичайне використання мови описує нашу реальність із таким ступенем точності, деталізації, глибини та ясності, якого ніколи не зможе досягти жодна штучно модифікована мова" (Parker-Ryan, 2021, p. 125). Тут С. Паркер-Раян вказує на важливий нюанс. Таке розуміння природної мови притаманне радше підходу до лінгвістичного аналізу Дж. Остіна, аніж представникам ранньої філософії повсякденної мови. Адже ранні філософи повсякденної мови більше фокусували увагу на тому, що сама репрезентативна функція мови є сумнівною. Дж. Остін демонстрував, наскільки гнучкою та спритною може бути повсякденна мова. Досягнення точності, деталізації, глибини та ясності (у будь-якому дискурсі, зокрема в науці та філософії) вимагає гнучкості та спритності, яких надає повсякденне використання мови, оскільки воно не обмежується лише репрезентативною функцією.

Формування методу лінгвістичного аналізу.

У період між двома світовими війнами орієнтовно з 1930-х до 1940-х років включно філософія повсякденної мови тільки започатковується. Цей період можна назвати ранньою філософією повсякденної мови, тоді як "класичний" період припадає на 50-ті роки ХХ ст. та представлений роботами представників Оксфордського університету Г. Райла, Дж. Остіна та П. Стросона.

Ключові ідеї, що стали основою для класичного періоду філософії повсякденної мови, було сформовано в 1930-х роках у Кембриджі. До цієї роботи були долучені група студентів та слухачів лекцій Л. Вітгенштайна. Це підтверджує П. Сноудон у статті "Філософія повсякденної мови": "Друге ставлення до філософії, яке було названо "філософією звичайної мови", – це ставлення пізнішого Вітгенштайна в період після 1929 року, коли він навчався переважно в Кембриджі" (Snowdon, 2005, p. 84). С. Паркер-Раян називає цю групу дослідників "вітгенштайнівцями". До цієї групи входили Е. Амброуз, Н. Малькольм, Дж. Віздом та інші. С. Паркер-Раян, зокрема, зауважує: "Значна частина того, над чим вони працювали протягом цього часу, була лише нотатками з лекцій або приватних розмов, які вони мали з Л. Вітгенштайном (який у той час відмовився публікувати щось важливе). Нотатки та стенограми цих лекцій і розмов поширювалися Кембриджем, а згодом і далеко за його межами. Це була золота ера "аналізу", головними діячами якого були Б. Рассел, Г. Мур і Л. Вітгенштайн" (Parker-Ryan, 2021, p. 126; Russell, 1905).

Здавалося, що принаймні в Кембриджі всі були зайняті "аналізом мови", який поєднував увагу Б. Рассела та Л. Вітгенштайна до "логічної форми" або, ширше, до того, що філософи того часу вважали "проясненням" і "з'ясуванням" мови. Зосередженість на логіці та мові стала для ранніх аналітиків інструментом для розчищення шляху до глибшого (тобто менш спекулятивного) розуміння традиційних проблем онтології та епістемології. Аналітичний підхід полягав у ретельному з'ясуванні значення та структури, що дедалі більше розглядалися як основа зрозумілих і адекватних описів явищ. Метод аналізу було спрямовано на те, щоб зробити мову, якою ми користуємося, максимально прозорою та точною, аби ясніше зрозуміти природу реальності, яку вона репрезентує, та наші епістемічні способи доступу до неї.

Позитивізм увійшов у цей філософський контекст через роботи Айєра як новий підхід до лінгвістичного аналізу – аналізу, згідно з яким метафізичні проблеми слід було не розв'язувати, а усувати. Нове покоління філософів відмовлялося від цих традиційних проблем, розглядаючи їх як псевдопроблеми, породжені "нерозумінням мови" (Warnock, 1969, p. 6).

Джерело цієї ідеї можна віднайти у твердженні Л. Вітгенштайна в "Логіко-філософському трактаті", де він зазначає: "[вся] філософія є критикою мови". У цьому формулюванні простежується зростаюча підозра щодо звичайної мови. Таке критичне ставлення до повсякденних способів описування явищ бере свій початок у новаторській роботі Г. Фреге з формальної логіки (1879), яка започаткувала істинно-функціональний підхід до аналізу мови.

Г. Фреге створив свою логічну систему з метою аналізу та дослідження структури логічного наслідку в мисленні. Водночас можливо припустити, що він сприймав ці логічні відносини як основну структуру природної мови, оскільки вони є фундаментальною структурою думки, що виражається через мову. З цього випливає необхідність усунення певних особливостей природної мови задля явного представлення логічної структури. Як писав Фреге, потрібно було "[звільнити] думку від плями звичайних мовних засобів вираження" (Frege, 1997, p. 51).

Усі елементи, які можуть заважати відображенню структури логічного висновку, треба усунути, оскільки звичайне використання мови часто приховує цю структуру (Frege, 1997, pp. 50–51). Г. Фреге усвідомлював, що його "концептуальний сценарій" має обмежену сферу застосування, придатний лише для певних "наукових цілей", таких як його логістична програма для арифме-

тики та аналіз логіки мислення. Він зазначав, що в звичайній мові ці структури стають прихованими, заплутаними, незрозумілими та неточними. Саме тому для виразного відображення цих логічних відносин необхідний спеціальний концепт-сценарій (Frege, 1997, p. 48).

Така інтерпретація поглядів Г. Фреге на звичайну мову позначає початок формування у цей період уявлення про природну мову як про перешкоду для чіткого розуміння як мислення, так і реальності. Це уявлення еволюціонувало таким чином, що логічні структури та відносини, закріплені в дедалі більш витончених символічних системах, почали сприйматися як такі, що приховані та затемнені природним, повсякденним використанням мови.

Метод "логічного аналізу мови" Б. Рассела, заснований на прагненні "проаналізувати" або "переписати" висловлювання звичайної мови у формі, яка робить їхню логічну структуру явною, отримав назву "парадигми філософії" (Ramsey, 1959, p. 321). Таким чином, сформувався концепція ідеальної мови, яка згодом набула ключового значення в межах логічного позитивізму. Зрештою, саме цей підхід до мови як до (потенційно) ідеальної системи після здійснення "аналізу", на мою думку, успадковує А. Дж. Аєр. У цьому полягає ключова розбіжність між його інтерпретацією "методу лінгвістичного аналізу" та підходом, притаманним філософії повсякденної мови. Цей метод не слід розглядати як суто мовну діяльність, або ж, замість твердження про дефектність повсякденної мови, можна було б припустити, що вона взагалі не є мовою у класичному сенсі (Forsberg, 2016, p. 45).

Філософія повсякденної мови. У статті "Філософська плутанина" (1937) Дж. Віздом піддає критиці концепцію, згідно з якою лінгвістичний аналіз зводиться до розмежування фактичних і логічних тверджень, а також значущих і безглузких висловлювань. Віздом прагне показати, що метафізичні твердження, хоча й є нетиповими формами використання мови, можуть мати суттєве значення для філософії. На його думку, лінгвістичний аналіз – це не лише процес виявлення прихованої структури мови з подальшою класифікацією висловлювань, що завершується відкиненням метафізичних тверджень як безглузких.

У межах ідеї "ідеальної мови" вважається, що після повного аналізу залишаються лише справді значущі частини мови. Проте для Дж. Віздома, який у цьому аспекті наслідує Вітгенштайна, поняття лінгвістичного значення набуло нового змісту, відмінного від концепції ідеальної мови. Зокрема, лінгвістичний вираз, за Дж. Віздомом, має значення, якщо він приносить користь. Якщо ж користі немає, то вираз вважається безглуздим – доки його застосування не буде знайдено або розвинуто.

Віздом, подібно до А. Дж. Аєра, підтримує ідею, що "філософські твердження справді є словесними конструкціями" (Ayer, 1946, p. 71). Розгляньмо так звані "філософські питання", наприклад: "Чи можемо ми насправді знати, що відбувається у свідомості іншої людини?" або "Що таке стілець?". "Філософська відповідь" на такі запитання (тобто метафізична відповідь на метафізичне питання), наприклад: "Ми можемо (або не можемо) ніколи по-справжньому знати, що відбувається в голові іншого" або "Стілець – це не що інше, як/щось понад усі наші відчуття", по суті, є словесною рекомендацією у відповідь на запит, який, у свою чергу, є запитом щодо висловлювання, позбавленого умовного застосування, тобто запитання, чи існують ситуації, які можна було б умовно описати цим висловлюванням (Wisdom, 1937, p. 71).

Іншими словами, запитання "Що таке стілець?" не стосується безпосередньо стільців, а радше спрямоване на з'ясування, чи має висловлювання "Що таке стілець?"

будь-яке значуще застосування, і якщо так, то що це застосування може означати. Запитання щодо виразу можна (або було б можливо) поставити лише за умови, якщо його використання є неочевидним або незрозумілим. Якщо людина раптово запитує: "Що таке стілець?", нормальною реакцією може бути: "Що ви маєте на увазі?" або "У якому сенсі ви запитуєте, що таке стілець?" Аналогічно, твердження: "Я знаю, що відбувається в голові Анни, тому що вона сказала мені, що думає", не є відповіддю на метафізичне запитання: "Чи можемо ми знати, що відбувається в головах інших людей?".

Згідно з Віздомом, "філософське" використання подібних тверджень є нетиповим. Справді, знайти звичайне застосування для такого висловлювання досить складно, якщо ми не маємо справи з кимось, хто ніколи раніше не чув і не бачив стільця. Варто зазначити відповідність між позиціями Дж. Віздома та А. Дж. Аєра. Віздом, подібно до Аєра, підкреслює, що можна ставити певні запитання, у яких самі слова є досить знайомими, але їх значення та мета в конкретних контекстах виявляються далеко не "звичайними". Однак, на відміну від А. Дж. Аєра, Дж. Віздом не відкидає неординарне використання висловлювань як автоматично позбавлене сенсу. Це означає, що навіть для будь-якого даного філософського чи нетипового використання мови можливим є запропонувати, уявити або навіть розвинути відповідне застосування. Відсутність сенсу не є властивістю самого висловлювання; натомість вона характеризує ситуацію, у якій відсутнє значуще використання висловлювання (що більше залежить від користувачів мови та їхньої практики, ніж від самого висловлювання) (Parker-Ryan, 2021, p. 138).

Дж. Віздом звертає увагу на філософську цінність нетипового, зокрема метафізичного, використання мови. Його значення полягає не в тому, що такі висловлювання порушують релевантні питання про метафізичну реальність, доступ до якої обмежений, а в тому, що вони висвітлюють наше звичайне використання мови, а іноді воно є критично важливим. Наприклад, він критикує ідею просто відкидати метафізичні висловлювання, стверджуючи, що це "було б прикладом тієї неповаги до інших людей, яка, як ми можемо банально зазначити, так часто шкодить філософській роботі".

А. Дж. Аєр пропонує "проаналізувати" твердження про наше знання матеріальних об'єктів як висловлювання про наш актуальний або потенційний чуттєвий досвід. На його думку, з цього можна зробити лише висновки про "ймовірні" емпіричні твердження (наприклад, "імовірно, на столі є сир"). Проблема полягає у звичайному використанні поняття "знати". Скептичне припущення полягає в тому, що це поняття часто застосовується у невідповідних ситуаціях. Проте сказати: "Ви не можете знати, що на столі є сир", стоячи перед ним, нарізаючи його й, можливо, куштуючи, – це явно не типове використання дієслова "знати".

Таке висловлювання викликає запитання (принаймні поза межами філософської аудиторії): "Що ви маєте на увазі, кажучи, що я не знаю, що на столі є сир?" або "У якому сенсі ви стверджуєте, що я не знаю, що на столі є сир?" У відповідь філософ може пояснити своє твердження в термінах певної епістемологічної чи онтологічної теорії. Незалежно від пояснення, у нас з'являється підстава зосередитися на нашому звичайному використанні поняття "знати" – не для того, щоб прийняти цей виклик як серйозний аргумент, а для того, щоб чіткіше побачити, що саме ми вважаємо обґрунтованим твердженням про знання, і чому. Наприклад, чи потрібне щось інше, окрім зорового, нюхового або смакового сприйняття, щоб знати, що на столі є сир?

Таким чином, ми отримуємо певне прояснення (не нові знання, але більш чітке усвідомлення вже наявного) про нашу мовну практику використовувати вислів "Я знаю, що...". І це прояснення стало можливим завдяки метафізичному виклику. Отже, лінгвістичний аналіз у трактуванні Віздом суттєво відрізняється від підходу А. Дж. Аєра. Справжня цінність будь-якого аналізу, який можна назвати "лінгвістичним" у межах філософії повсякденної мови, як це демонструє Віздом, полягає в усвідомленні неймовірної спритності звичайної мови. Звичайна мова дозволяє нам передавати найтонші відмінності, нюанси значення, наміри та цілі. Це розуміння спростовує тезу ідеальної мови, яка стверджує, що звичайна мова затемнює реальність.

Дискусія і висновки

Виявлено, що лінгвістичний аналіз набуває зовсім іншого вигляду в інтерпретації філософії повсякденної мови порівняно з ідеями А. Дж. Аєра. Справжня цінність лінгвістичного аналізу в межах філософії повсякденної мови, як це демонструє Дж. Віздом, полягає у здатності продемонструвати різочу спритність звичайної мови. Доведено, що звичайна мова дає змогу виражати найтонші відмінності, нюанси значень, наміри та цілі. Це усвідомлення спростовує тезу ідеальної мови, яка припускає, що звичайна мова затемнює реальність. Навпаки, повсякденне використання мови забезпечує референцію до реальності з різочою деталізацією та описовою потужністю, яку жодна штучна мова не здатна перевершити. Така здатність обумовлена не лише функцією мови як інструменту репрезентації, а й її еволюційною адаптацією до багатоманітних практичних потреб.

Список використаних джерел

- Ayer, A. J. (1946). *Language, truth and logic* (2nd ed.). Dover.
 Forsberg, N. (2016). Where's the disagreement? The significance of the ordinary in Austin and Ayer. *Language & Communication*, 49, 45–55.

Pavlo SOBOLIEVSKYI, PhD, Doctoral Student
 ORCID ID: 0009-0002-6894-7244
 e-mail: pavlo.sobolevsky@gmail.com
 Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine

THE INFLUENCE OF A. J. AYER'S PHILOSOPHICAL VIEWS ON THE FORMATION AND DEVELOPMENT OF THE ORDINARY LANGUAGE PHILOSOPHY

Background. *The ordinary language philosophy (OLP) is a set of interconnected philosophical approaches that have been practiced by analytical philosophers, mainly in Great Britain and the USA, since the middle of the 20th century. Its discursive space is outlined by the methodological developments and ideas of L. Wittgenstein and J. Austin, as well as the works of G. Ryall, P. Strawson, R. Hare and N. Malcolm. P. Grice and D. Davidson are often included in this school, although their works are also associated with the end of the classical period of the OLP. However, modern interest in this direction indicates the prematureness of statements about its end, setting before philosophers the task of rethinking the reasons for the temporary decline of attention and rediscovering its potential for enriching the methodology of analytic philosophy.*

Methods. *The article used the method of historical and philosophical reconstruction to clarify the conditions for the formation of the philosophy of everyday language, general scientific methods of cognition: analysis, synthesis, generalization to clarify key ideas and concepts that influenced the formation of the method of linguistic analysis, as well as methods of systematization and comparison.*

Results. *Within the framework of the work, the periodization of the OLP was clarified, in particular, the stage of the early OLP and the classical period, which falls on the 50s of the twentieth century, were determined and presented by the works of representatives of the University of Oxford G. Ryle, J. Austin and P. Strawson. Also, key differences between the philosophy of ideal language, which is represented by the views of A. J. Ayer and the OLP in the interpretation of J. Wisdom, in particular, a different interpretation of linguistic analysis, were identified.*

Conclusions. *Linguistic analysis takes on a completely different appearance in the interpretation of the OLP compared to the ideas of A. J. Ayer. The real value of linguistic analysis within the OLP, as J. Wisdom demonstrates, lies in its ability to demonstrate the amazing dexterity of ordinary language. Ordinary language allows us to express the most subtle distinctions, nuances of meaning, intentions, and goals. This realization refutes the thesis of ideal language, which suggests that ordinary language obscures reality. On the contrary, ordinary language uses provide a reference to reality with an impressive level of detail and descriptive power that no artificial language can surpass. This ability is due not only to the function of language as a tool of representation, but also to its evolutionary adaptation to a variety of practical needs.*

Keywords: *ordinary language philosophy, Oxford philosophy, Anglo-American philosophy of the 20th century, analytical philosophy, natural language.*

Автор заявляє про відсутність конфлікту інтересів. Спонсори не брали участі в розробленні дослідження; у зборі, аналізі чи інтерпретації даних; у написанні рукопису; в рішенні про публікацію результатів.

The author declares no conflicts of interest. The funders had no role in the design of the study; in the collection, analyses or interpretation of data; in the writing of the manuscript; in the decision to publish the results.

Frege, G. (1997). *The Frege Reader* (M. Beaney, Ed.). Blackwell. https://dl1.cuni.cz/pluginfile.php/767005/mod_resource/content/0/Frege%20%20Reader.pdf

Parker-Ryan, S. (2021). Linguistic analysis: Ayer and early ordinary language philosophy. In A. Tamas Tuboly (Ed.), *The historical and philosophical significance of Ayer's language, truth and logic* (pp. 123–149). Palgrave.

Ramsey, F. P. (1959). Philosophy. In A. J. Ayer (Ed.), *Logical positivism* (pp. 321–326). The Free Press.

Russell, B. (1905). On Denoting. *Mind*, 14(56), 479–493.

Snowdon, P. (2005). Ordinary language philosophy. In K. Brown (Ed.), *Encyclopedia of language and linguistics* (pp. 84–87). Elsevier.

Warnock, G. J. (1969). John Langshaw Austin, a Biographical Sketch. In K. T. Fann (Ed.), *Symposium on J. L. Austin*. Humanities Press.

Wisdom, J. (1937). Philosophical perplexity. *Proceedings of the Aristotelian Society*, 37(1), 71–88.

Wittgenstein, L. (1961). *Tractatus logico-philosophicus* (D. Pears, & B. McGuinness, Trans.). Routledge.

References

- Ayer, A. J. (1946). *Language, truth and logic* (2nd ed.). Dover.
 Forsberg, N. (2016). Where's the disagreement? The significance of the ordinary in Austin and Ayer. *Language & Communication*, 49, 45–55.
 Frege, G. (1997). *The Frege Reader* (M. Beaney, Ed.). Blackwell. https://dl1.cuni.cz/pluginfile.php/767005/mod_resource/content/0/Frege%20%20Reader.pdf
 Parker-Ryan, S. (2021). Linguistic analysis: Ayer and early ordinary language philosophy. In A. Tamas Tuboly (Ed.), *The historical and philosophical significance of Ayer's language, truth and logic* (pp. 123–149). Palgrave.
 Ramsey, F. P. (1959). Philosophy. In A. J. Ayer (Ed.), *Logical positivism* (pp. 321–326). The Free Press.
 Russell, B. (1905). On Denoting. *Mind*, 14(56), 479–493.
 Snowdon, P. (2005). Ordinary language philosophy. In K. Brown (Ed.), *Encyclopedia of language and linguistics* (pp. 84–87). Elsevier.
 Warnock, G. J. (1969). John Langshaw Austin, a Biographical Sketch. In K. T. Fann (Ed.), *Symposium on J. L. Austin*. Humanities Press.
 Wisdom, J. (1937). Philosophical perplexity. *Proceedings of the Aristotelian Society*, 37(1), 71–88.
 Wittgenstein, L. (1961). *Tractatus logico-philosophicus* (D. Pears, & B. McGuinness, Trans.). Routledge.

Отримано редакцією журналу / Received: 01.10.24

Прорецензовано / Revised: 15.11.24

Схвалено до друку / Accepted: 25.11.24